

Åsiktsöverensstämmelse mellan medborgare och politiker i alkoholpolitiska frågor – Tabellbilaga

David Karlsson, Sören Holmberg & Lennart Weibull

Göteborgs universitet, 2019

Denna PM är en bilaga till kapitlet ”Åsiktsöverensstämmelse mellan medborgare och politiker i alkoholpolitiska frågor?” som publiceras Ulrika Andersson, Björn Rönnerstrand, Partik Öhberg och Annika Bergström (red) *Storm och Stiltje*. Göteborgs universitet: SOM-institutet. I detta kapitel ligger fokus på jämförelser av attityder mellan medborgare (data från SOM-institutet) och politiker (data från KOLFU och Riksdagsundersökningen) men där redovisas också kortfattat resultat från aktuella frågor om alkoholpolitiska förslag (inklusive gårdsförsäljning) samt förtroende för Systembolaget. Även resultat från en enkät riktad till journalister – som omnämns i kapitlet – redovisas här.

I 2018 års undersökning ställdes också frågor om attityder till andra konsumtionslaster som kommer att analyseras mer ingående i kommande publikationer – men deskriptiva resultat och översiktliga analyser redovisas i denna bilaga.

Här presenteras först deskriptiva resultat för de frågor som tas upp i kapitlet, inklusive de tabeller som redovisas i kapitlet. Därefter presenteras de regressionsanalyser som fokuserar på frågorna om värderingar och förhållningssätt till alkoholkonsumtion och andra konsumtionslaster.

Tabell 1 Åsikter om alkoholpolitiska förslag (procent)

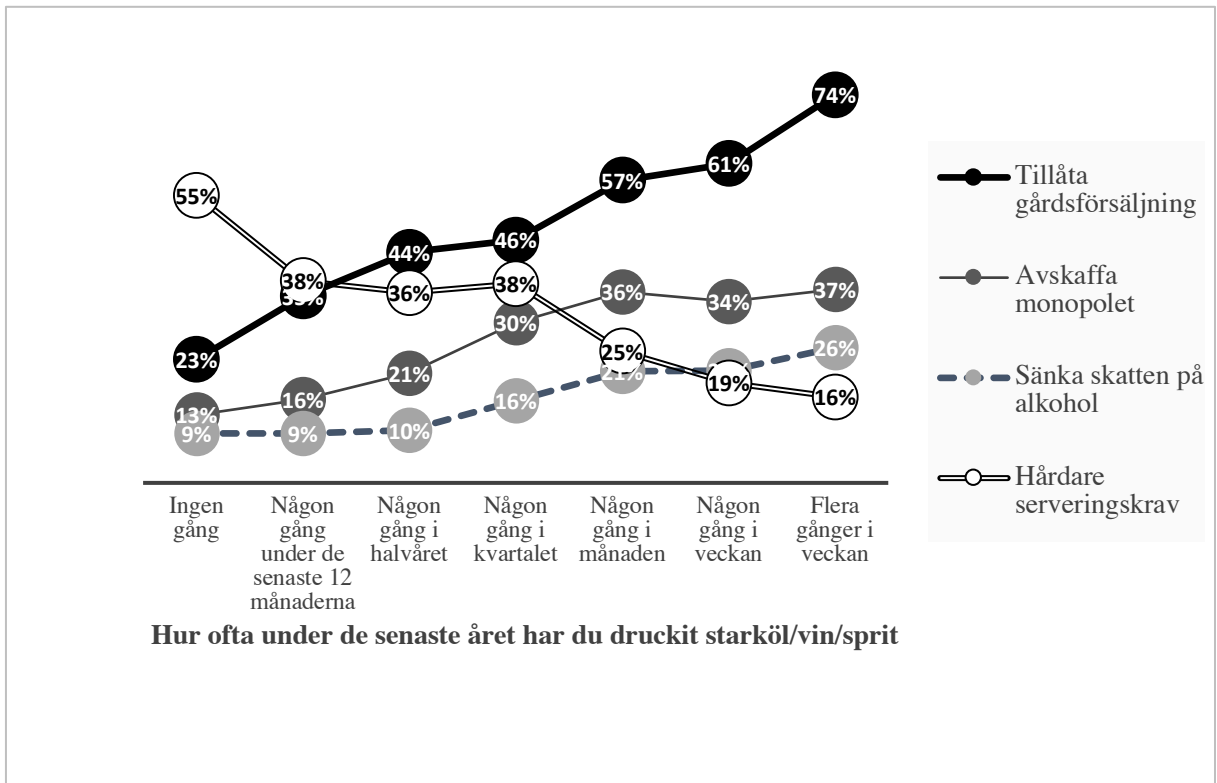
	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag	Ingen uppf.	S:a	N
Tillåt försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker	12	18	15	20	33	2	100	1797
Införa hårdare krav för att få servera alkohol på restaurang/bar/pub	8	18	33	21	12	8	100	1786
Sänka skatten på alkohol	7	11	28	27	26	–	100	1781
Höja skatten på alkohol	16	21	33	18	12	–	100	1731
Tillåta lokala producenter att sälja starköl, vin och sprit i egna butiker (gårdsförsäljning)	23	29	20	13	15	–	100	1782

Kommentar: I SOM-undersökningen ställdes frågan ”Vilken är din uppfattning om följande förslag?” och svaren för vart och ett av de i tabellen citerade förslagen angavs på en skala från ”mycket bra förslag” till ”mycket dåligt förslag”, samt för frågorna om försäljning och servering även svarsalternativet ”ingen uppfattning”.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Figur 1

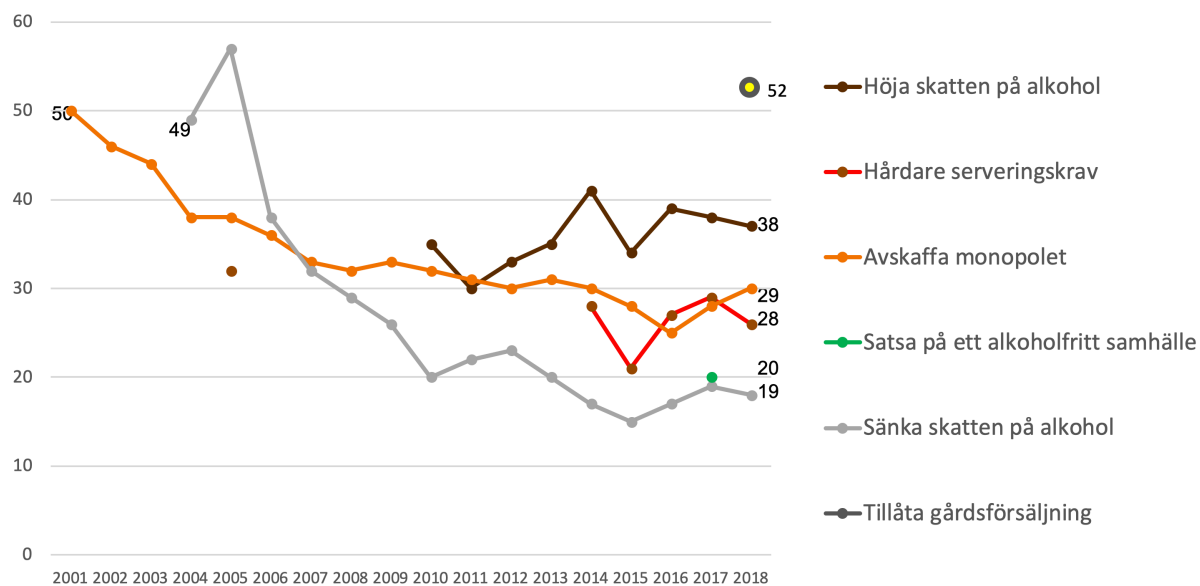
Samband mellan alkoholpolitiska åsikter och alkoholkonsumtionen (procent mycket och ganska bra förslag)

Kommentar: Figuren redovisar svaren på frågorna (procent mycket eller ganska bra förslag) efter svar på frågan om hur ofta svarspersonerna druckit starköl, vin eller sprit de senaste 12 månaderna.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Figur 2 Befolkningens stöd för alkoholpolitiska förslag över tid (procent mycket eller ganska bra förslag)

Kommentar: I SOM-undersökningen ställdes frågan ”Vilken är din uppfattning om följande förslag?” och svaren för vart och ett av de i figuren citerade förslagen angavs på en skala från ”mycket bra förslag” till ”mycket dåligt förslag”, samt – för frågorna om försäljning och servering men inte för skattefrågorna – svarsalternativet ”ingen uppfattning”. I figuren redovisas andelen som svarade ”mycket” eller ”ganska bra förslag”.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001–2018.

Tabell 2 Förtroende för Systembolaget (procent)

	Mycket stort	Ganska stort	Varken stort eller litet	Ganska litet	Mycket litet	Ingen uppfattn.	S:a	N
Hur stort förtroende har du för : Systembolaget	24	34	23	3	2	14	100	1797

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Tabell 3 Topplista: institutionellt förtroende (medelvärde 0 mycket litet förtroende – 100 mycket stort förtroende)

	Förtroende (0–100)	N
1. Systembolaget	72	1529
2. Polisen	67	3511
3. Sjukvården	67	3512
4. Statistiska centralbyrån (SCB)	66	1393
5. Säpo	66	1318
6. Universitet/högskolor	66	3107
7. Valmyndigheten	66	1534
8. Domstolarna	63	1704
9. Riksbanken	63	1695
10. Radio och tv	63	3488
11. Finansinspektionen	62	1345
12. Grundskolan	60	1685
13. Förenta Nationerna (FN)	58	1700
14. Försvaret	57	1701
15. Kungahuset	56	3473
16. Riksdagen	53	1704
17. Regeringen	52	3485
18. Bankerna	51	3502
19. Dagspressen	51	3460
20. Svenska kyrkan	51	1698
21. Storföretagen	50	1684
22. Kommunstyrelserna	49	1699
23. De fackliga organisationerna	49	1693
24. Europaparlamentet	48	1697
25. EU-kommissionen	48	1694
26. De politiska partierna	43	3473
27. Försäkringskassan	42	1558
28. Arbetsförmedlingen	34	1508

F84 I samhällsdebatten diskuteras då och då i vilken utsträckning konsumtionsvanor skadar folkhälsan. Enligt din uppfattning, hur stora hot utgör följande för folkhälsan i Sverige?

		Inget hot alls					Mycket stort hot		Ingen uppfattning
		1	2	3	4	5	6	7	
A	Tobak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B	Cannabis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C	Socker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D	Kött	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E	Alkohol	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		1	2	3	4	5	6	7	8

F85 I den politiska debatten diskuteras vem som har huvudansvaret för olika konsumtionsmönsters skadeverkningar - den enskilde eller samhället och myndigheterna. Vad är din åsikt om detta?

		Det måste finnas tydliga samhälleliga restriktioner för människors konsumtion (t ex lagar, skatter, öppettider och åldersgränser)					Det behövs inga samhälleliga restriktioner, eftersom enskilda människor själva måste ta ansvar för sin konsumtion		Ingen uppfattning
		1	2	3	4	5	6	7	
A	Tobak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B	Cannabis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C	Socker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D	Kött	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E	Alkohol	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		1	2	3	4	5	6	7	8

Tabell 4 I samhällsdebatten diskuteras då och då i vilken utsträckning konsumtionsvanor skadar folkhälsan. Enligt din uppfattning, hur stora hot utgör följande för folkhälsan Sverige? (procent)

	Inget hot alls					6	7	Mycket stort hot	Ingen uppf.	S:a	Medel 1-7	N
	1	2	3	4	5							
Tobak	1	1	2	7	11	19	50	9	100	6,14	1788	
Cannabis	2	3	5	6	8	13	52	11	100	5,95	1784	
Socker	2	3	8	17	20	21	23	6	100	5,19	1781	
Kött	13	15	17	23	14	9	5	4	100	3,59	1783	
Alkohol	1	1	5	16	19	24	29	6	100	5,50	1786	

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Tabell 5 I den politiska debatten diskuteras vem som har huvudansvaret för olika konsumtionsmönsters skadeverkningar- den enskilde eller samhället och myndigheterna. Vad är din åsikt om detta? (procent)

	Tydliga samhälleliga restriktioner					6	7	Inga samhälleliga restriktioner	Ingen uppf.	S:a	Medel 1-7	N
	1	2	3	4	5							
Tobak	43	12	10	8	6	5	13	3	100	2,87	1773	
Cannabis	63	9	5	4	3	2	8	6	100	2,07	1768	
Socker	8	7	12	17	11	11	29	5	100	4,72	1761	
Kött	5	5	9	15	10	13	38	5	100	5,22	1767	
Alkohol	35	13	13	11	7	5	12	4	100	3,09	1776	

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Vilken last är farligast?

Eftersom svarspersonerna ombads bedöma hotet mot folkhälsan för de fem lasterna på en sjugradig skala är det möjligt att ta reda på vilken last var och en ansåg vara farligast. Men eftersom det är möjligt att klassificera lasterna som lika farliga kan flera laster dela på förstaplatsen.

Det visar sig att 31 procent pekar ut en last som den farligaste, 32 procent nämner två som farligast, 25 procent nämner tre, 8 procent nämner fyra och 4 procent nämner alla fem lasterna.

Andelen svarspersoner (N=1438) som angav följande laster som den farligaste, eller en av de farligaste, var:

Cannabis: 73 procent
Tobak: 68 procent
Alkohol: 40 procent
Socker: 34 procent
Kött: 7 procent

Tabell 6 Samband mellan bedömningarna av de olika lasternas hot mot folkhälsan

	Korrelation: Pearsons r				Faktoranalys	
	Tobak	Cannabis	Socker	Kött	Comp 1	Comp 2
Tobak	1				0,31	0,76
Cannabis	,42***	1			-0,13	0,87
Socker	,32***	0,04	1		0,79	0,11
Kött	,21***	0,02	,42***	1	0,83	0,04
Alkohol	,42***	,28***	,29***	,37***	0,51	0,55
Eigen value					1,68	1,65
Förklarad varians					33,6	33

Det finns starka samband mellan å ena sidan hotbedömningen av cannabis och tobak (0,42), och å andra sidan kött och socker (0,42). Tobak och alkohol samvarierar med samtliga laster, men tydligt är att bedömningen av socker och kött inte samvarierar alls med bedömningen av hotet från cannabis. Därför uppstår två dimensioner i en faktoranalys – en baserad på röklaster och en på ätliga laster. Alkoholen korrelerar lika starkt med båda dimensionerna.

Noteras bör att svarspersoner är mest osäkra om effekterna av cannabis och tobak.

För vilka laster är det individuella ansvaret störst?

Eftersom svarspersonerna ombads bedöma det samhälleliga och det individuella ansvaret för de fem lasterna på en sjugradig skala är det möjligt att ta reda på vilken last var och en ansåg det individuella ansvaret vara störst. Men eftersom det är möjligt ge samma svar på flera laster kan förstaplatsen delas av flera.

Det visar sig att 34 procent pekar ut en last som den med störst individuellt ansvar, 39 procent nämner två, 10 procent nämner tre, 5 procent nämner fyra och 13 procent nämner alla fem lasterna.

Andelen svarspersoner (N=1592) som angav följande laster som den där det individuella ansvaret var som störst, eller en av de största, var:

Kött: 86 procent

Socker: 65 procent

Alkohol: 28 procent

Tobak: 26 procent

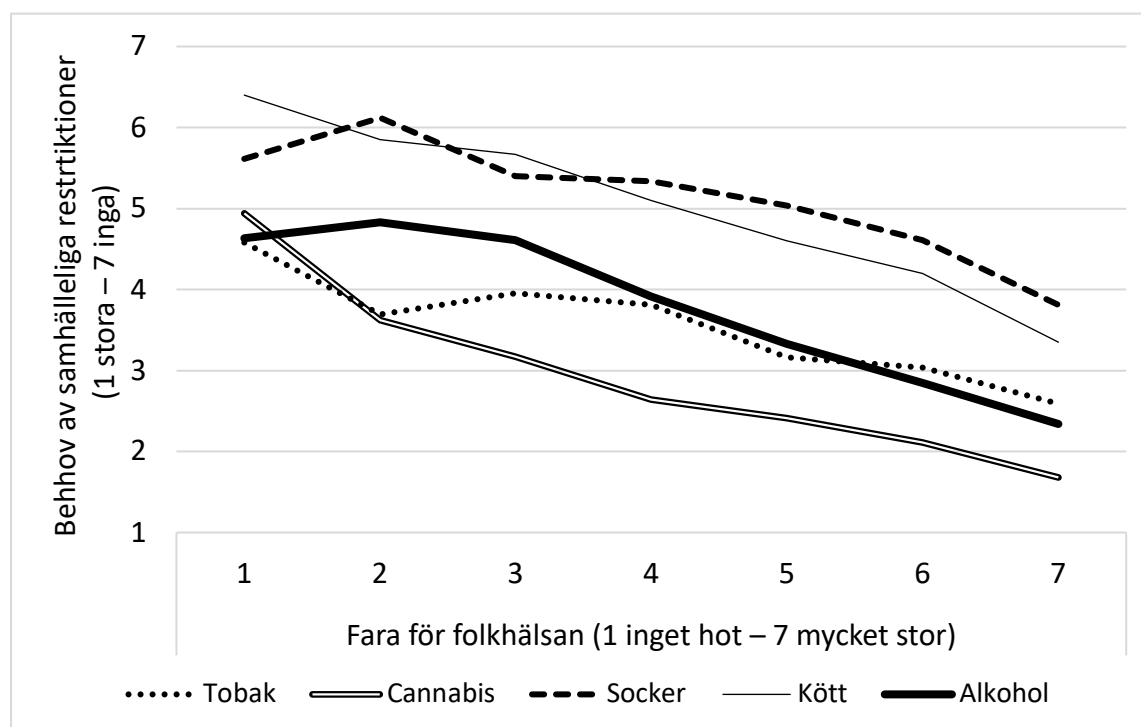
Cannabis: 18 procent

Tabell 7 Samband mellan bedömningarna av det individuella vs det samhälleliga ansvaret för de olika lasternas skadeverkningar

	Korrelation: Pearsons r				Faktoranalys	
	Tobak	Cannabis	Socker	Kött	Comp 1	Comp 2
Tobak	1				0,85	0,22
Cannabis	,58***	1			0,85	0,00
Socker	,34***	,19***	1		0,19	0,89
Kött	,25***	,12***	,69***	1	0,10	0,91
Alkohol	,68***	,55***	,34***	,31***	0,83	0,26
Eigen value					2,19	1,75
Förklarad varians					43,7	34,9

Det finns positiva samband mellan samtliga laster, vilket indikerar att det finns principiella underliggande dimensioner som göra att svarspersoner är mer eller mindre positiva till samhälleliga restriktioner i individers konsumtionsval. Men mönstren liknar det som föll ut i frågan om faran för folkhälsa – dvs röklaster (tobak och cannabis) bedöms på liknande sätt ($r=0,58$) och ätliga laster (kött och socker) på samma sätt (0,69). I denna fråga är det dock tydligt att restriktioner kring alkoholkonsumtion har störst samband med hur svarspersonerna bedömer tobak och cannabis och i endast i lägre grad socker och kött.

Figur 3 Samband mellan åsikt om hur farligt en konsumtionslast är för folkhälsan och synen på behovet av samhälleliga restriktioner.

Tabell 8 Samband mellan åsikt om hur farligt en konsumtionslast är för folkhälsan och synen på behovet av samhälleliga restriktioner. Negativa samband innebär att större fara för folkhälsan korrelerar med större behov av samhälleliga restriktioner.

	Samband	N
Tobak	-,19***	1558
Cannabis	-,45***	1496
Socker	-,30***	1582
Kött	-,42***	1636
Alkohol	-,33***	1622

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Det finns ett signifikant samband mellan hur svarspersoner bedömer hotet mot folkhälsan och behovet av samhälleliga restriktioner för konsumtionen i samtliga fem laster, men sambandet är klart svagast för tobak (endast -0,19). Det är starkare för socker (-0,30) och alkohol (-0,33) och ännu starkare för kött (-0,42) och cannabis (-0,45).

Resultaten visar vidare att acceptansen för samhälleliga restriktioner är klart starkast för cannabis följt av alkohol och tobak - oavsett hur allvarligt svarspersonerna anser att folkhälsohotet från dessa laster är. De som anser att socker och kött utgör ett mycket stort hot mot folkhälsan bedömer att behovet av samhälleliga restriktioner för dessa ätliga laster på ungefär samma nivå som behovet för tobak, cannabis och alkohol bedöms bland svarspersoner som anser att dessa laster är ofarliga.

Tabell 9 Nya frågor 2018: Stöd för gårdsförsäljning (procent mycket och ganska bra förslag), hot mot folkhälsan och grad av individuell vs samhälleligt ansvar för skadeverkningarna för fem laster (medelvärde 1–5)

	Gårds- försäljning	Hot mot folkhälsan					Individuellt ansvar (snarare än samhälleligt ansvar)					Minsta antal svar
		Tob	Can	Soc	Kött	Alko	Tob	Can	Soc	Kött	Alko	
Samtliga	52	6,1	6,0	5,2	3,6	5,5	2,9	2,1	4,7	5,2	3,1	1581
Kön												
Kvinnor	47	6,3	6,2	5,4	3,9	5,7	2,7	1,9	4,8	5,2	2,8	803
Män	59	5,8	5,7	5,0	3,3	5,3	3,1	2,2	4,7	5,3	3,4	778
Ålder												
15–29	44	5,6	4,9	4,9	3,5	5,2	2,8	2,3	5,1	5,2	3,0	224
30–49	55	5,9	5,4	5,3	3,6	5,3	2,5	2,1	4,4	5,0	2,8	423
50–64	58	6,3	6,3	5,5	3,7	5,5	2,8	1,8	4,8	5,3	3,0	410
65–85	49	6,5	6,7	5,0	3,5	5,8	3,3	2,2	4,9	5,3	3,5	524
Utbildning												
Låg-/medelutbildad	51	6,1	6,1	5,0	3,4	5,5	3,2	2,3	4,9	5,3	3,3	703
Högutbildad	54	6,2	5,8	5,4	3,7	5,5	2,5	1,9	4,6	5,1	2,9	849
Hushållsinkomst												
Hög (701+ tkr)	56	6,1	5,8	5,4	3,7	5,4	2,6	1,8	4,7	5,2	5,9	463
Medel (301–700 tkr)	55	6,2	6,0	5,2	3,5	5,5	2,8	2,0	4,7	5,2	3,0	644
Låg (–300 tkr)	46	6,3	6,0	5,0	3,5	5,7	3,3	2,4	4,9	5,2	3,4	378
Religiositet (ber till Gud)												
Ber aldrig	54	6,1	5,9	5,2	3,5	5,4	2,9	2,1	4,8	5,3	3,1	1032
Ber sällan	54	6,1	6,0	5,3	3,8	5,6	2,7	2,0	4,6	5,2	3,1	308
Ber ofta	42	6,4	6,3	5,3	3,7	5,9	2,8	2,0	4,7	5,2	2,9	216
Etnicitet												
Uppväxt i Sverige	53	6,1	6,0	5,2	3,6	5,5	2,8	2,0	4,7	5,2	3,1	1409
Uppväxt i utlandet	48	6,2	5,6	5,2	3,7	5,4	3,2	2,4	4,7	5,2	3,5	110
Alkoholvanor												
Nykterist	23	6,2	6,2	4,9	3,5	6,1	2,7	1,9	4,7	5,0	2,4	196
Måttlig konsument	52	6,1	5,9	5,3	3,6	5,6	2,7	2,1	4,7	5,2	3,0	719
Aktiv konsument	63	6,1	5,9	5,2	3,6	5,2	3,0	2,1	4,8	5,3	3,4	639
Alkoholidologi												
Restriktiv	41	6,3	6,1	5,4	3,8	6,0	1,7	1,3	4,2	4,8	–	750
Balanserad	61	6,0	5,8	5,1	3,5	5,0	3,1	2,0	4,8	5,3	–	492
Liberal	71	6,0	5,8	4,9	3,1	5,0	5,5	4,3	6,0	6,3	–	275
Vänster-högerideologi												
Klart till vänster	33	6,2	5,7	5,4	4,2	5,7	2,5	2,2	4,2	4,3	2,6	181
Något till vänster	42	6,3	5,9	5,3	3,9	5,7	2,6	1,9	4,6	5,0	2,7	372
Varken eller	48	6,2	6,0	5,0	3,4	5,4	2,9	2,2	4,7	5,2	3,1	366
Något till höger	65	6,1	6,0	5,3	3,5	5,4	3,0	2,0	4,9	5,4	3,3	443
Klart till höger	69	5,9	5,9	5,0	3,0	5,2	3,3	2,3	5,2	5,8	3,8	193
Partisympati												
Vänsterpartiet	35	6,0	5,3	5,4	4,4	5,7	2,2	2,0	4,2	4,3	2,2	125
Socialdemokraterna	40	6,3	6,2	5,2	3,7	5,7	2,9	2,1	4,6	2,1	3,0	451
Miljöpartiet	(35)	(5,9)	(5,4)	(5,3)	(4,3)	(5,6)	(2,3)	(1,8)	(4,3)	(4,5)	(2,3)	84
Centerpartiet	58	6,3	5,9	5,1	3,4	5,5	2,7	2,0	4,6	5,3	2,9	140
Liberalerna	66	6,1	6,0	5,2	3,8	5,6	2,5	1,9	4,9	5,3	2,8	102
Kristdemokraterna	57	(6,3)	(6,5)	5,2	3,6	5,7	2,9	1,7	4,7	5,3	3,0	92
Moderaterna	67	3,0	5,9	5,1	3,3	5,3	3,2	2,2	5,2	5,7	3,7	269
Sverigedemokraterna	63	5,9	5,8	5,2	3,0	5,1	3,4	2,5	5,1	5,7	3,9	187

Kommentar: Med utgångspunkt i medborgarnas svar på frågan om att tillåta gårdsförsäljning (procent som tycker det är ett mycket eller ganska bra förslag.), de fem frågorna om hot mot folkhälsan (medelvärde 1–7) samt grad av individuellt ansvar

snarare än samhälleligt ansvar (medelvärde 1-7). redovisas resultat i olika kategorier av människor. Med ”högutbildad” avses eftergymnasial utbildning. Med ”nykterist” avses att man inte druckit sprit/vin/ starköl under senaste året, med ”måttlig konsument” att man druckit någon gång i månaden eller mer sällan medan ”aktiv konsument” avser att man druckit någon eller flera gånger i veckan. ”Ber sällan” avser från någon gång om året till någon gång i månaden, ”ber ofta” avser någon eller flera gånger i veckan”. Med alkoholideologi avser svaren på frågan om individuellt ansvar för alkoholens skadeverkningar, dvs den sista beroende variabeln i tabellen. Med restriktiv avses svaren 1-2, balanserad 3-5 och liberal 6-7. Parenteser markerar resultat som bygger på färre än 100 svarande.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Tabell 10 Vad förklarar upplevelser av hot mot folkhälsan, Multipel OLS regression (b-värden)

<i>Modell:</i>	B	C	D	E	E
<i>Beroende variabel:</i>	Tobak (0–100)	Cannabis (0–100)	Socker (0–100)	Kött (0–100)	Alkohol (0–100)
Konstant	84***	79***	71***	44***	77
Ålder: -30	-8***	-17***	-5**	e.s.	-5**
Ålder: 65+	+7***	+13***	-5**	e.s.	+5**
Kön: Kvinna	+6***	+9***	+5***	+10***	+6***
Inkomst: Låg	e.s.	-3*	e.s.	e.s.	e.s.
Inkomst: Hög	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.
Utbildning: Hög	e.s.	-5**	+3*	+3*	e.s.
Ursprung: Uppväxt i utlandet	e.s.	-10***	e.s.	e.s.	-8**
Religiositet: Bönfrekvens	+4*	+8**	e.s.	e.s.	+5**
Vänster-högerideologi	-5**	e.s.	-4*	-16***	-7***
Alkoholkonsumtion: Frekvens	e.s.	-5*	e.s.	e.s.	-11***
Alkoholkonsumtion: Nykterist	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	+9***
Just R ²	,09	,19	,04	,07	,11
Antal personer	1425	1388	1474	1515	1487

Kommentar: Beroende variabler: I samhällsdebatten diskuteras då och då i vilken utsträckning konsumtionsvanor skadar folkhälsan. Enligt din uppfattning, hur stora hot utgör följande för folkhälsan Sverige? Tobak, Cannabis, Socker, Kött och Alkohol. Samtliga beroende variabler är kodade 0 (inget hot alls påstående) – 100 (mycket stort hot). Samtliga oberoende variabler är kodade 0–1. Följande variabler är dummyvariabler: ålder (kontrollgrupp: 31–64 år), kön (kontrollgrupp: man), inkomst (kontrollgrupp: medelhöginkomst), utbildning (kontrollgrupp: låg/ej eftergymnasial utbildning), etnicitet (kontrollgrupp: uppvuxen i Sverige), Alkoholkonsumtion: nykterist (kontrollgrupp: nyttjare av alkohol), samt egen erfarenhet (kontrollgrupp: ingen nära dricker för mycket eller vet ej). Följande är kontinuerliga: Religiositet (bönfrekvens per år), ideologi (femgradig skala, vänster 0 – höger 1), alkoholkonsekvenser (0 negativa konsekvenser överväger kraftigt – 1 positiva konsekvenser överväger kraftigt). Endast signifikanta effekter redovisas (e.s. = ej signifikant.) P-värden: ***<.001; **>.01. *<.05.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Tabell 11 Vad förklarar åsikter om vem som har huvudansvaret för olika konsumtionsmönsters skadeverkningar- den enskilde (100) eller samhället och myndigheterna (0), Multipel OLS regression (b-värden)

Modell: Beroende variabel:	B Tobak (0–100)		C Cannabis (0–100)		D Socker (0–100)		E Kött (0–100)		E Alkohol (0–100)	
Konstant	25***	54***	15***	50***	50***	82***	61***	82***	25***	61***
Ålder: -30	e.s.	e.s.	+8**	e.s.	+8**	+7**	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.
Ålder: 65+	+6**	+7**	e.s.	+7**	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	+9***	+10***
Kön: Kvinna	-5**	e.s.	-5**	e.s.	e.s.	+6*	e.s.	+4*	-7***	-4*
Inkomst: Låg	+7**	+7**	+6**	+4*	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	+6**	+6*
Inkomst: Hög	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.
Utbildning: Hög	-9***	-8***	e.s.	-4*	-7***	-6**	-4*	e.s.	-7***	-5**
Ursprung: Uppväxt i utlandet	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	+8*	+4
Religiositet: Bönfrekvens	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.
Vänster-högerideologi	+15***	+13***	e.s.	e.s.	+18***	+15***	+22***	+14***	+21***	+17***
Alkoholkonsumtion: Frekvens	+9**	+9**	+6*	e.s.	+6*	e.s.	e.s.	e.s.	+12***	+8*
Alkoholkonsumtion: Nykterist	-6*	-7*	e.s.	e.s.	e.s.	-7*	e.s.	-5*	-13***	-9**
<u>Hot mot folkhälsan</u>										
Tobak		-35***								
Cannabis				-45***						
Socker						-40***				
Kött								-46***		
Alkohol										-48***
Just R ²	,06	,09	,03	,14	,04	,13	,05	,21	,10	,18
Antal personer	1515	1378	1478	1332	1488	1408	1497	1459	1520	1446

Kommentar: Beroende variabler: I den politiska debatten diskuteras vem som har huvudansvaret för olika konsumtionsmönsters skadeverkningar- den enskilde eller samhället och myndigheterna. Vad är din åsikt om detta? Tobak, Cannabis, Socker, Kött och Alkohol. Samtliga beroende variabler är kodade 0 (det måste finnas tydliga samhälleliga restriktioner för människors konsumtion – t ex lagar, skatter, öppettider, åldersgränser) – 100 (det behövs inga samhälleliga restriktioner eftersom enskilda människor själva måste ta ansvar för sin konsumtion). Samtliga oberoende variabler är kodade 0–1. Följande variabler är dummyvariabler: ålder (kontrollgrupp: 31–64 år), kön (kontrollgrupp: man), inkomst (kontrollgrupp: medelhöginkomst), utbildning (kontrollgrupp: låg/ej eftergymnasial utbildning), etnicitet (kontrollgrupp: uppvuxen i Sverige), Alkoholkonsumtion: nykterist (kontrollgrupp: nyttjare av alkohol), samt egen erfarenhet (kontrollgrupp: ingen nära dricker för mycket eller vet ej). Följande är kontinuerliga: Religiositet (bönfrekvens per år), ideologi (femgradig skala, vänster 0 – höger 1), alkoholkonsekvenser (0 negativa konsekvenser överväger kraftigt – 1 positiva konsekvenser överväger kraftigt). I tabellen redovisas en modell med och en utan åsikt om hot mot folkhälsan som oberoende variabel. Dessa sju gradiga variabler är här kodade på en skala 0 inget hot alls till 1 mycket stort hot. Endast signifikanta effekter redovisas (e.s. = ej signifikant.) P-värden: ***<.001; **>.01. *<.05.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Tabell 12 Vad förklarar åsikter om följande alkoholpolitiska förslag. Multipel OLS regression (b-värden)

<i>Beroende variabel:</i>	Sänka skatten på alkohol		Hårdare serveringskrav		Avskaffa monopolet		Tillåta gårdsförsäljning	
Konstant	30***	47***	52***	38***	32***	43***	50***	64***
Ålder: -30	e.s.	e.s.	-12***	-11***	e.s.	e.s.	e.s.	-6*
Ålder: 65+	-3*	-4*	e.s.	+4*	e.s.	e.s.	e.s.	-5*
Kön: Kvinna	-7***	-5**	+4**	e.s.	-9***	-6***	-6***	-4*
Inkomst: Låg	+4*	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.
Inkomst: Hög	-5**	-4*	e.s.	e.s.	-7**	-7***	e.s.	e.s.
Utbildning: Hög	-10***	-8***	e.s.	e.s.	-7***	-4*	e.s.	e.s.
Ursprung: Uppväxt i utlandet	+13***	+9***	e.s.	e.s.	+18***	+15***	e.s.	e.s.
Religiositet: Bönfrekvens	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	-11***	-11***	-7*	-6*
Vänster-högerideologi	+25***	+19***	-6**	e.s.	+31***	+23***	+28***	+22***
Alkoholkonsumtion: Frekvens	+13***	+8**	-16***	-12***	+9**	e.s.	+16***	+10***
Alkoholkonsumtion: Nykterist	-13***	-9**	+16***	+13***	-17***	-8**	-18***	-14***
Hot mot folkhälsan: alkohol		-28***		+20***		-24***		-22***
Individuellt ansvar: alkohol		+19***		-10***		+29***		+17***
<hr/>								
Generaliserat institutionsförtroende								
Just R ²	,18	,30	,13	,18	,16	,27	,16	,22
Antal personer	1571	1435	1453	1335	1557	1424	1572	1436

Kommentar: Beroende variabler: Vilken är din åsikt om följande förslag: Sänka skatten på alkohol; Införa hårdare krav för att få servera alkohol på restaurang/bar/pub; Tillåt försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker; Tillåta lokala producenter att sälja starköl, vin och sprit i egna butiker (gårdsförsäljning). Samtliga beroende variabler är kodade 0 (mycket dåligt förslag) – 100 (mycket bra förslag). Samtliga oberoende variabler är kodade 0–1. Följande variabler är dummyvariabler: ålder (kontrollgrupp: 31–64 år), kön (kontrollgrupp: man), inkomst (kontrollgrupp: medelhöginkomst), utbildning (kontrollgrupp: låg/ej eftergymnasial utbildning), etnicitet (kontrollgrupp: uppvuxen i Sverige), Alkoholkonsumtion: nykterist (kontrollgrupp: nyttjare av alkohol), samt egen erfarenhet (kontrollgrupp: ingen nära dricker för mycket eller vet ej). Följande är kontinuerliga: Religiositet (bönfrekvens per år), ideologi (femgradig skala, vänster 0 – höger 1). I tabellen redovisas en modell med och en utan åsikt om alkohol som hot mot folkhälsan respektive individens ansvar för alkoholens skadeverkningar som oberoende variabler. Dessa sju gradiga variabler är här kodade på en skala 0 inget hot alls till 1 mycket stort hot. Endast signifikanta effekter redovisas (e.s. = ej signifikant.) P-värden: ***<.001; **>.01. *<.05.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Tabell 13 Vad förklarar åsikter om det politiska förslaget att avkriminalisera privat bruk av narkotika. Multipel OLS regression (b-värden)

<i>Beroende variabel:</i>	Avkriminalisera privat bruk av narkotika		Införa sockerskatt på livsmedel
Konstant	22***	52***	52***
Ålder: -30	+10***	e.s.	e.s.
Ålder: 65+	-5*	e.s.	-6**
Kön: Kvinna	-6***	e.s.	e.s.
Inkomst: Låg	+7**	+5*	e.s.
Inkomst: Hög	e.s.	e.s.	+6**
Utbildning: Hög	e.s.	e.s.	+8***
Ursprung: Uppväxt i utlandet	+16***	+8**	e.s.
Religiositet: Bön- frekvens	e.s.	e.s.	e.s.
Vänster-högerideologi	e.s.	e.s.	-15***
Alkoholkonsumtion: Frekvens	e.s.	e.s.	e.s.
Alkoholkonsumtion: Nykterist	e.s.	e.s.	-6*
Hot mot folkhälsan: Cannabis		-50***	
Individuellt ansvar: Cannabis		+23***	
Just R ²	,04	,31	,07
Antal personer	1449	1240	1518

Kommentar: Beroende variabler: Vilken är din åsikt om följande förslag: Avkriminalisera privat bruk av narkotika; införa sockerskatt på livsmedel. Samtliga beroende variabler är kodade 0 (mycket dåligt förslag) – 100 (mycket bra förslag). Samtliga oberoende variabler är kodade 0–1. Följande variabler är dummyvariabler: ålder (kontrollgrupp: 31–64 år), kön (kontrollgrupp: man), inkomst (kontrollgrupp: medelhöginkomst), utbildning (kontrollgrupp: låg/ej eftergymnasial utbildning), etnicitet (kontrollgrupp: uppvuxen i Sverige), Alkoholkonsumtion: nykterist (kontrollgrupp: nyttjare av alkohol), samt egen erfarenhet (kontrollgrupp: ingen nära dricker för mycket eller vet ej). Följande är kontinuerliga: Religiositet (bönfrekvens per år), ideologi (femgradig skala, vänster 0 – höger 1). I tabellen redovisas för frågan om privat bruk av narkotika en modell med och en utan åsikter om cannabis som hot mot folkhälsan respektive individens ansvar för skadeverkningar som cannabis medför som oberoende variabler. Dessa sju gradiga variabler är här kodade på en skala 0 inget hot alls till 1 mycket stort hot. För socker kan dessa faktorer inte inkluderas eftersom frågan om sockerskatt ställts i ett annat formulär än frågorna om folkhälsa och individuellt ansvar. Endast signifikanta effekter redovisas (e.s. = ej signifikant.) P-värden: ***<.001; **>.01. *<.05.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Tabell 14 Vad förklarar åsikter om förtroende för Systembolaget. Multipel OLS regression (b-värden)

<i>Beroende variabel:</i>	Generaliserat institutionsförtroende		Förtroende systembolaget			
Konstant	53***	52***	67***	68***	6**	8*
Ålder: -30	+5***	+5***	+4*	+5*	e.s.	e.s.
Ålder: 65+	+3***	+4***	e.s.	e.s.	-5***	-4**
Kön: Kvinna	+2***	e.s.	-3*	-3*	-4***	-4***
Inkomst: Låg	-2*	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.
Inkomst: Hög	+4***	+5***	+4*	+4*	e.s.	e.s.
Utbildning: Hög	+4***	+4***	+11***	+10***	+6***	+5***
Ursprung: Uppväxt i utlandet	e.s.	e.s.	-6*	-6*	e.s.	-4*
Religiositet: Bönfrekvens	+3**	e.s.	+7**	+6*	e.s.	e.s.
Vänsterhögerideologi	-7***	+6***	-18***	-16***	-10***	-8***
Alkoholkonsumtion: Frekvens	+3**	e.s.	+7**	+8**	+5**	+5**
Alkoholkonsumtion: Nykterist	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.	e.s.
Hot mot folkhälsan: alkohol		e.s.		e.s.		e.s.
Individuellt ansvar: alkohol		+4**		-9***		e.s.
Generaliserat institutionsförtroende					+110***	+111***
Just R ²	,07	,09	,13	,13	,49	,50
Antal personer	3112	1445	1369	1267	1369	1267

Kommentar: Beroende variabler: I den politiska debatten diskuteras vem som har huvudansvaret för olika konsumtionsmönsters skadeverkningar - den enskilde eller samhället och myndigheterna. Vad är din åsikt om detta? Tobak, Cannabis, Socker, Kött och Alkohol. Samtliga beroende variabler är kodade 0 (det måste finnas tydliga samhälleliga restriktioner för människors konsumtion - t ex lagar, skatter, öppettider, åldersgränser) - 100 (det behövs inga samhälleliga restriktioner eftersom enskilda människor själva måste ta ansvar för sin konsumtion). Samtliga oberoende variabler är kodade 0-1. Följande variabler är dummyvariabler: ålder (kontrollgrupp: 31-64 år), kön (kontrollgrupp: man), inkomst (kontrollgrupp: medelhöginkomst), utbildning (kontrollgrupp: låg/ej eftergymnasial utbildning), etnicitet (kontrollgrupp: uppvuxen i Sverige), Alkoholkonsumtion: nykterist (kontrollgrupp: nyttjare av alkohol), samt egen erfarenhet (kontrollgrupp: ingen nära dricker för mycket eller vet ej). Följande är kontinuerliga: Religiositet (bönfrekvens per år), ideologi (femgradig skala, vänster 0 - höger 1), alkoholkonsekvenser (0 negativa konsekvenser överväger kraftigt - 1 positiva konsekvenser överväger kraftigt). I tabellen redovisas en model med och en utan åsikt om hot mot folkhälsan som oberoende variabel. Dessa sju gradiga variabler är här kodade på en skala 0 inget hot alls till 1 mycket stort hot. Endast signifikanta effekter redovisas (e.s. = ej signifikant.) P-värden: ***<.001; **>.01. *>.05.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Tabell 15: Åsikter om alkoholpolitiska förslag bland politiker, medborgare och journalister (procent, balansmätt)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken eller	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Totalt	Balans	Antal svar		
Höja skatten på alkohol										
Riksdagsledamöter 2014	11	33	28	19	9	100	+16	290		
Landstingspolitiker 2017	13	31	29	17	10	100	+17	1033		
Kommunpolitiker 2017	11	28	29	20	12	100	+7	7155		
Medborgare 2014	18	24	33	15	11	101	+16	3333		
Medborgare 2017	15	23	32	19	11	100	+8	1732		
Medborgare 2018	16	21	33	18	12	100	+7	1731		
Journalister 2018	10	26	44	15	5	100	+16	752		
Tillåta försäljning av starköl/vin/sprit i livsmedelsbutiker										
Riksdagsledamöter 2014	10	15	8	21	46	100	-42	290		
Landstingspolitiker 2017	9	15	11	23	42	100	-41	1056		
Kommunpolitiker 2017	10	18	13	22	37	100	-31	7272		
Medborgare 2014	12	19	19	21	29	100	-19	1630		
Medborgare 2017	10	18	14	21	37	100	-30	1754		
Medborgare 2018	12	19	16	20	34	101	-23	1762		
Journalister 2018	3	9	14	29	45	100	-62	784		
Införa hårdare krav för att få servera alkohol på restaurang/bar/pub										
Landstingspolitiker 2017	6	24	36	25	9	100	-4	1053		
Kommunpolitiker 2017	8	20	35	26	11	100	-9	7279		
Medborgare 2017	8	21	35	22	14	100	-7	1654		
Medborgare 2018	9	20	36	23	12	100	-6			
Satsa på ett alkoholfritt samhälle										
Landstingspolitiker 2017	8	21	30	23	18	100	-12	1052		
Kommunpolitiker 2017	8	18	30	26	18	100	-18	7271		
Medborgare 2017	9	11	28	25	27	100	-32	1783		
I den politiska debatten diskuteras vem som har huvudansvaret för alkoholkonsumtionen – den enskilde eller samhället och myndigheterna. Vilken är din åsikt om detta.										
	Det måste finnas tydliga samhälleliga restriktioner när det gäller människors alkoholkonsumtion (t ex lagar, skatter, öppettider och åldersgränser)			Det behövs inga samhälleliga restriktioner, eftersom människor själva måste ta ansvar för sin alkoholkonsumtion			Totalt	Balans	Antal svar	
	1	2	3	4	5	6	7			
Landstingspolitiker 2017	24	20	15	13	12	8	8	100	+31	1012
Kommunpolitiker 2017	19	18	16	16	13	11	8	100	+21	6902
Medborgare 2017	25	15	15	15	13	7	12	100	+23	1623

Källor: Den nationella SOM-undersökningen 2014–2018, Riksdagsundersökningen 2014, KOLFU 2017, Journalistpanelen 2018.

Tabell 16 Medborgares och politikers åsikter om alkoholpolitiska förslag efter parti (procent positiva av dem som har en bestämd åsikt, procentdifferens samt Eta)

<i>Tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker</i>							
	MB	KF	Diff	LF	Diff	RD	Diff
V	18	5	-13	0	-18	0	-18
S	21	13	-8	6	-15	0	-21
C	30	40	10	35	5	47	17
L	56	40	-16	38	-18	40	-16
M	43	72	29	73	30	80	37
KD	27	17	-10	15	-12	0	-27
MP	13	13	0	8	-5	0	-13
SD	54	67	13	59	5	41	-13
Total	33	33	0	26	-7	27	-6
Eta	.27	.53		.62		.75	

<i>Höja skatten på alkohol</i>							
	MB	KF	Diff	LF	Diff	RD	Diff
V	66	89	23	95	29	88	22
S	65	73	8	80	15	81	16
C	58	48	-10	69	11	46	-12
L	50	48	-2	45	-5	73	23
M	38	21	-17	17	-21	25	-13
KD	85	77	-8	90	5	88	3
MP	78	86	8	86	8	100	22
SD	36	18	-18	20	-16	19	-17
Total	56	55	-1	62	6	61	5
Eta	.26	.46		.56		.58	

Införa hårdare krav för att få servera alkohol på restaurang/bar/pub

	MB	KF	Diff	LF	Diff
V	49	75	26	83	34
S	52	58	6	62	10
C	41	28	-13	25	-16
L	31	31	0	35	4
M	37	18	-19	12	-25
KD	60	68	8	78	18
MP	47	55	8	61	14
SD	47	38	-9	37	-10
Total	45	43	-2	47	2
Eta	.13	.33		.44	

Satsa på ett alkoholfritt samhälle

	MB	KF	Diff	LF	Diff
V	36	68	32	81	45
S	36	46	10	49	13
C	24	29	5	43	19
L	13	24	11	22	9
M	16	12	-4	11	-5
KD	48	71	23	81	33
MP	40	57	17	59	19
SD	19	24	5	25	6
Total	28	37	9	41	13
Eta	.22	.37		.47	

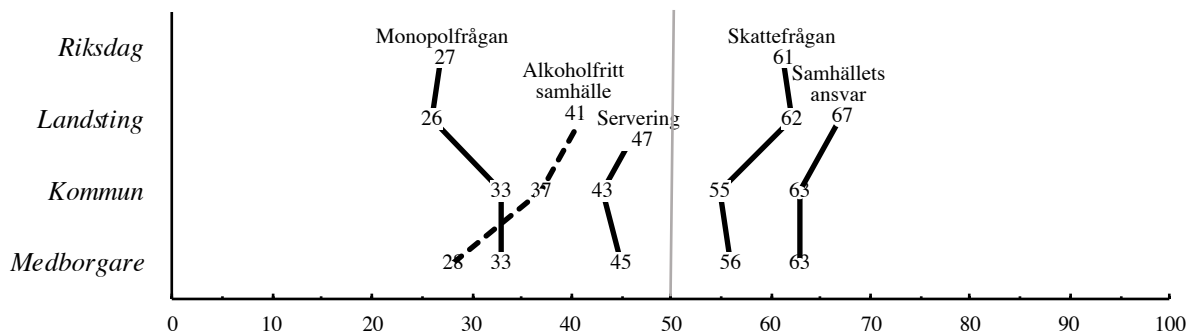
Huvudansvar för alkoholkonsumtionen: samhället snarare än den enskilde

	MB	KF	Diff	LF	Diff
V	82	92	10	93	11
S	73	82	9	88	15
C	65	58	-7	65	0
L	60	49	-11	57	-3
M	52	24	-28	21	-31
KD	58	76	18	76	18
MP	82	82	0	84	2
SD	44	28	-16	39	-5
Total	63	63	0	67	4
Eta	.24	.48		.56	

Kommentar: Frågeformuleringar citeras i tabellen för de fyra första politiska förslagen, där svarsalternativen var 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt' och 'Mycket dåligt' samt 'Ingen uppfattning' i monopol- och serveringsfrågorna. Personer som svarat 'varken/eller' eller 'Ingen uppfattning' är exkluderade och endast de med en tydlig åsikt i frågan ingår i analysen. Procent ganska eller mycket bra förslag redovisas bland riksdagsledamöter (RD) landstingsfullmäktigeledamöter (LF), kommunfullmäktigeledamöter (KF) och medborgare (MB), samt procentdifferensmätt mellan medborgare och de tre politikerkategorierna. Den femte frågan löd 'I den politiska debatten diskuteras vem som har huvudansvaret för alkoholkonsumtionen – den enskilde eller samhället och myndigheterna. Vilken är din åsikt om detta?', där svaren gavs på en skala från 1 'Det måste finnas tydliga samhälleliga restriktioner när det gäller människors alkoholkonsumtion (t.ex. lagar, skatter, öppettider och åldersgränser)' till 7 'Det behövs inga samhälleliga restriktioner, eftersom människor själva måste ta ansvar för sin alkoholkonsumtion'. I tabellen redovisas andelen som svarat 1, 2 eller 3 på skalan, det vill säga de som anser att samhället och myndigheterna har huvudansvaret för alkoholens konsekvenser. Det neutrala svaret 4 utgår. Olika majoritetspositioner bland medborgare och politiker i en fråga markeras med en ram runt politikernas resultat. I tabellerna redovisas även sambandsmättet Eta mellan å ena sidan partitillhörighet (bland politikerna) och partisympati (bland väljarna) och åsikter i de alkoholpolitiska frågorna. Sambandsmättet bygger på svarspridningen på hela skalan. Samtliga Eta-värden signifikanta med p-värde <.001 utom för frågan om serveringskrav bland medborgare där p-värdet är <.05. Tabellens resultat illustreras i figur 2 och 3.

Källor: Den nationella SOM-undersökningen 2017, Riksdagsundersökningen 2014 samt KOLFU 2017.

Figur 4 Åsikter i fem alkoholpolitiska frågor bland medborgare och politiker i riksdag, landsting och kommun från samtliga partier, 2014 samt 2017 (procent positiva till förslag)

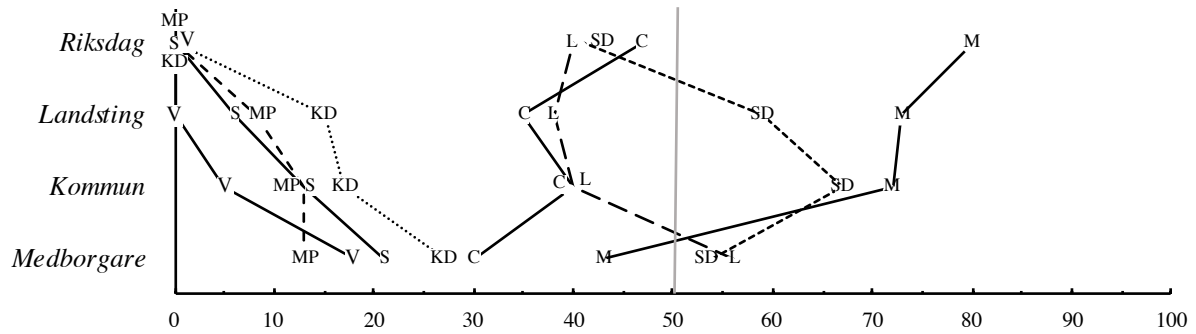

Kommentar: I figuren redovisas resultat från fyra frågor i form av politiska förslag: 'Tillåt försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker' (Monopolfrågan); 'Höja skatten på alkohol' (Skattefrågan); 'Införa hårdare krav för att få servera alkohol på restaurang/bar/pub' (Servering) och 'Satsa på ett alkoholfritt samhälle' (Alkoholfritt samhälle). Svarsalternativen för dessa fyra förslag var 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt' och 'Mycket dåligt', samt för monopolfrågan och serveringsfrågan även 'Ingen uppfattning'. Personer som svarat 'Varken/eller' eller 'Ingen uppfattning' är exkluderade och endast de med en tydlig åsikt i frågan ingår i analysen. I figuren redovisas andelen svarande med en bestämd åsikt som svarat mycket eller ganska bra förslag. Den femte frågan löd: 'I den politiska debatten diskuteras vem som har huvudansvaret för alkoholkonsumtionen – den enskilde eller samhället och myndigheterna. Vilken är din åsikt om detta?', där svaren gavs på en skala från 1 'Det måste finnas tydliga samhälleliga restriktioner när det gäller människors alkoholkonsumtion (t.ex. lagar, skatter, öppettider och åldersgränser)' till 7 'Det behövs inga samhälleliga restriktioner, eftersom människor själva måste ta ansvar för sin alkoholkonsumtion'. I figuren redovisas andelen som svarat 1, 2 eller 3 på skalan, det vill säga de som anser att samhället och myndigheterna har huvudansvaret för alkoholens konsekvenser. Det neutrala svaret 4 utgår. Svaren från medborgare respektive politiker i samma fråga markeras med en vertikal linje. En lodrät linje indikerar en perfekt åsiktsöverensstämmelse mellan väljarna och olika kategorier av politiker och ju mer linjen lutar eller sicksackar desto större är differenserna. Linjer som korsar den grå mittlinjen vid 50 procent indikerar att majoritetspositioner i olika grupper skiljer sig åt.

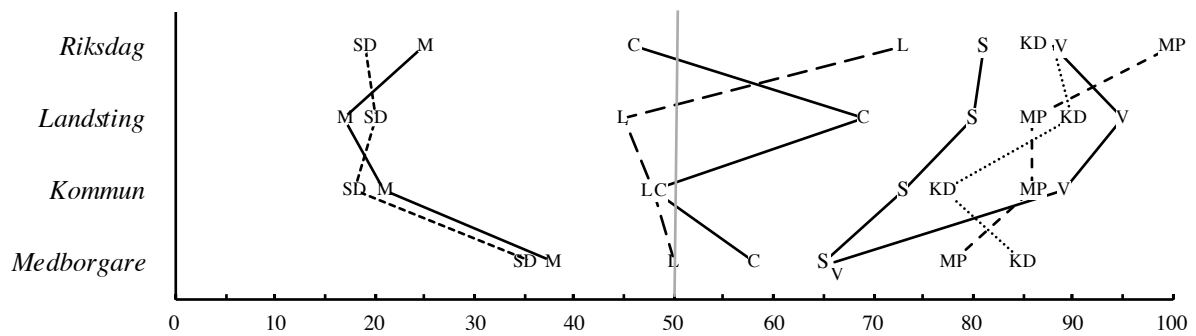
Källor: Den nationella SOM-undersökningen 2017, Riksdagsundersökningen 2014 samt KOLFU 2017.

Figur 5 Åsikter i fem alkoholpolitiska frågor bland medborgare och politiker i riksdag, landsting och kommun inom de åtta riksdagspartierna (procent positiva till förslag)

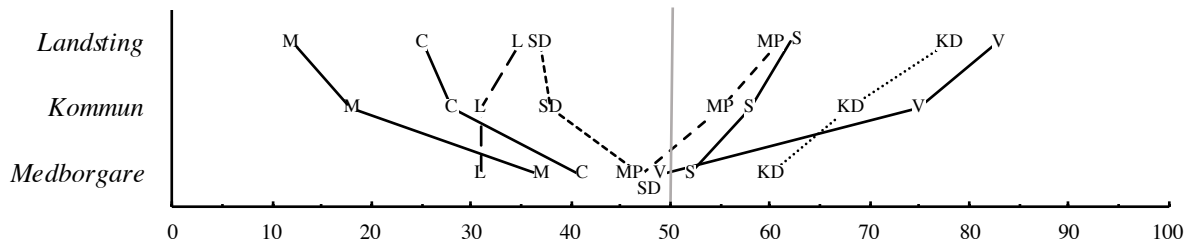
Tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker

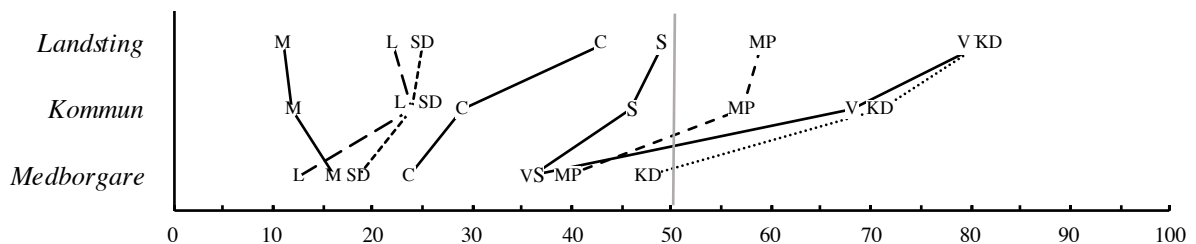
Höja skatten på alkohol

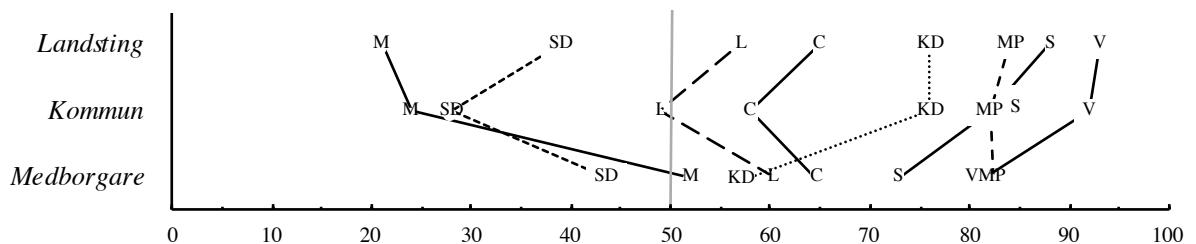
Införa hårdare krav för serveringstillstånd för restaurang, bar, pub

Satsa på ett alkoholfritt samhälle

Ansvar för alkoholkonsumtionen: Samhället snarare än den enskilde

Kommentar: Se kommentar till Figur 2 för frågeformuleringar. Svaren från medborgare respektive politiker i samma fråga markeras med en vertikal linje. En lodrät linje indikerar en perfekt åsiktsöverensstämmelse mellan väljarna och olika kategorier av politiker och ju mer linjen lutar eller sicksackar desto större är differenserna. Linjer som korsar den grå mittlinjen vid 50 procent indikerar att majoritetspositioner i olika grupper skiljer sig åt. Se Tabell 1 för exakta procentvärden och sambansmått.

Källor: Den nationella SOM-undersökningen 2017, Riksdagsundersökningen 2014 samt KOLFU 2017.

Referenser

Källor utöver SOM-undersökningen:

- Andersson, Ulrika (2019), *Technical Report Journalist Panel 11 – 2018*. Gothenburg: LORE, University of Gothenburg.
- Karlsson, David (2017). *Kommun- och landstingsfullmäktigeundersökningen (KOLFU) 2017*. Göteborgs universitet: Förvaltningshögskolan.
- Karlsson, David, & Nordin, Lukas (2015). *Riksdagsundersökningen 2014*. Göteborg: Göteborgs universitet.

Projektets publikationer

- Holmberg, Sören & Lennart Weibull (2006) "Besök på Calle Grenz Shop", i Sören Holmberg & Lennart Weibull (red) *Du stora nya värld*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören & Lennart Weibull (2007). "Den förändrade alkoholopinionen", i Sören Holmberg & Lennart Weibull (red) *Det nya Sverige*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören & Lennart Weibull (2012). "Alkoholkonsumtion – vanor och volym", i Lennart Weibull, Henrik Oscarsson & Annika Bergström (red) *I framtidens skugga*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören & Lennart Weibull (2013). "Förändringar i alkoholopinionen", i Lennart Weibull, Henrik Oscarsson & Annika Bergström (red) *Vägskäl*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören & Lennart Weibull (2014). "Restriktivare alkoholopinion men liberalare alkoholvanor", i Henrik Oscarsson & Annika Bergström (red) *Mittfåra och marginal*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, David Karlsson & Lennart Weibull (2015). "Alkoholen som samhällsproblem", i Annika Bergström, Bengt Johansson, Henrik Oscarsson & Maria Oskarson (red) *Fragment*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Karlsson, David, Lennart Weibull & Sören Holmberg (2016). "Alkoholideologi och alkoholopinion", i Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson & Maria Solevid (red) *Ekvilibrum*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Karlsson, David, Sören Holmberg & Lennart Weibull (2017). "Alkoholopinionen och verkligheten" i Ulrika Andersson, Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson och Maria Oscarsson (red) *Larmar och gör sig till*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Karlsson, David, Sören Holmberg & Lennart Weibull (2018). "Värderingsmönster bakom alkoholopinionen". I Ulrika Andersson, Anders Carlander, Elina Lindgren & Maria Oskarson (red) *Sprickor i fasaden*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Karlsson, David, Sören Holmberg & Lennart Weibull (2019). "Åsiktsöverensstämmelse mellan medborgare och politiekr i alkoholpolitiska frågor". I Ulrika Andersson, Björn Rönnerstrand, Patrik Öhberg och Annika Bergström (red) *Storm och stiltje*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Weibull, Lennart, Sören Holmberg och David Karlsson (2017) *Studie i svensk alkoholopinion*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Weibull, Lennart, Sören Holmberg och David Karlsson (2017) *Alkoholrelaterade frågor i de nationella SOM-undersökningarna 1986–2016*. SOM-rapport nr 2017:41. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.